

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Colecție coordonată de
ANA ANTONESCU

JONATHAN LETHEM

ORFANI ÎN
BROOKLYN

Traducere din limba engleză și note de
IRINA NEGREA

Ediția a II-a

CORINT
BOOKS

—2019—

CUPRINS

PĂȘEȘTE ÎNĂUNTRU	7
ORFANI ÎN BROOKLYN	57
OCHI ISCODITORI	133
(VISURI TOURETTICE)	187
BISCUȚI PROȘTI	189
GÂNDUL SUPREM	239
TAMPONĂRI ȘI REPARAȚII	323
PERFECTUL COMPUS	407
SANDVICIURI BUNE	433
MULȚUMIRI	445

PĂȘEȘTE ÎNĂUNTRU

Contextul e totul. M-am costumat și-o să vedeți. Mă fac măscărici la bâlci, telal la târg, actor total, vorbesc în dodii, perorez nepotolit de la tribună. *Am sindromul Tourette*. Gura mea nu se lasă, deși îndeobște murmur sau șoptesc în barbă de parcă aș citi cu glas tare, mărul lui Adam îmi saltă sub piele, mușchiul maxilarului îmi zvâcnește sub obraz ca o inimă miniaturală, sunete înăbușite, cuvinte amuțite în năluci de grai, teci golite de suflu și ton. (Dacă aș fi un răufăcător vânat de Dick Tracy, ar trebui să fiu gângav ca Mumbles.) În această formă diminuată cuvintele irup din preaplinul minții mele, revărsându-se peste suprafața lumii, gâdilând realitatea asemenea degetelor pe o claviatură de pian. Mângâind, zgândărint. Sunt ca o armată invizibilă într-o misiune de menținere a păcii, o hoardă pașnică. Nu, cuvintele nu vor să facă rău; doar înduplecă, talmăcesc, netezesc. Pretutindeni îndreaptă imperfecțiunile, reazăază la loc firele de păr; reazăază rațele în cârdul lor, înlocuiesc bucățile de gazon smulse. Numără și lustruiesc argintăria. Le bat ușor la fund pe bătrânele doamne, făcându-le să chicotească. Doar că – aici e hiba – atunci când cuvintele mele întâlnesc prea multă perfecțiune, când suprafața sclipește

deja impecabil, când ratele sunt deja aranjate ordonat, iar bătrânele doamne s-au îmbunătățit, atunci mica mea armată se răzvrătește, sparge vitrinele. Realitatea are nevoie de o scrijelitură ba ici, ba colo, covorul are nevoie de un defect. Cuvintele mele încep să smulgă nervos firele din urzeală, căutând să domine un punct slab, o ureche vulnerabilă. Și atunci mă apucă o nevoie imperioasă de a striga în biserică, în camera copilului, în cinematograful ticsit de lume. E ca o mâncărime inițial. Insignifiantă. Dar mâncărimea aceasta devine curând ca un torent în spatele unui baraj șubrezit. Potopul lui Noe. Mâncărimea aceea înseamnă viața mea. Uite, mă apucă și-acum. Acoperiți-vă urechile. Construiți-vă o arcă.

„Mănâncă-mă!”, răcnesc eu.

*

„Amguurapblhină”, a molfăit Gilbert Coney, ca reacție la izbucnirea mea, dar fără să întoarcă măcar capul. Abia am reușit să deslușesc cuvintele – „Am gura plină” –, deopotrivă un adevăr și o glumă, stângace însă. Obișnuit cu ticurile mele verbale, nici nu se mai sinchisea de obicei să comenteze. Acum a împins punga de hamburgeri White Castle în direcția mea pe scaunul mașinii, foșnind hârtia.

„Ia-ș'bagălazjgheab.”

Coney nu merita să-i acord vreo atenție deosebită. „Mănâncă-mă-mănâncă-mă”, am zberlat pițigăiat din nou, evacuând încă o parte din presiunea acumulată în capul meu. Pe urmă, am fost în stare să mă concentrez. M-am servit cu unul dintre hamburgerii aceia micuți. Despachetându-l, am ridicat capacul chiflei ca să examinez grătarul de găurele din miezul pâinii, mângă lucioasă de ceapă tocată. Asta

era o altă compulsie. Când vedeam un White Castle, trebuia întotdeauna să mă uit în el, să evaluez contrastul dintre chifteaua plată fasonată mecanic și grămăjoara de magla-vais prăjit. Chaos și Kontrol. Apoi, am făcut mai mult sau mai puțin cum îmi sugerase Gilbert – am îndesat în gură hamburgerul întreg. Și, în timp ce vechiul slogan *Cumpără-i la pungă*¹ îmi zumzăia adânc prin cap, iar fălcile mele munceau să macine bunătatea de burger în bucăți ingerabile, m-am întors iarăși să mă holbez afară, pe geam, la casă.

Mâncarea are darul să mă potolească efectiv.

Veniserăm să ținem sub supraveghere la numărul 109 de pe East 84th Street o vilă stingheră, pironită între doi zgârie-nori unde, pe lângă portarul de la intrare, venind și plecând din hol diverși curieri bicicliști cu pungă caldă de mâncare chinezească zburau ca niște molii istovite într-o lumină ternă de noiembrie. Era ora cinei în Yorktown. Gilbert Coney și cu mine luaserăm măsuri, pentru a ne putea alătura festinului, și făcuserăm un ocol prin Harlemul spaniol ca să ne cumpărăm burgeri. Nu a mai rămas decât un singur restaurant White Castle în Manhattan, pe East 103rd Street. Dar nu este la fel de bun ca unele dintre localurile de la periferie. Nu mai ai posibilitatea să urmărești cum îți prepară ceea ce ai comandat și, sincer să fiu, am început să mă întreb dacă nu cumva au ajuns să bage chiflele la cuptorul cu microunde, în loc să le încălzească la bain-marie. Luându-ne prada de mini-hamburgeri astfel compromiși și niște cartofi prăjiți, ne-am întors în centru și am oprit în dreptul

¹ În SUA, în anii 1920, îndemnul publicitar „Buy 'em by the sack”, referindu-se la mini-hamburgerii White Castle, a marcat începutul comercializării produselor fast-food ambalate pentru a fi consumate în afara restaurantului.

unei alte mașini, în fața adresei-țintă, până când se elibera vreun loc de parcare. Nu a durat decât vreo două minute, suficient însă pentru ca portarii de la cele două blocuri să ne și miroasă, intuind că eram niște intruși și, oricum, băgăcioși. Veniserăm cu un Lincoln, care nu avea plăcuțe de înmatriculare cu seria „T”, și nici etichete adezive sau alte abțibilduri din care să fi reieșit că ar fi o mașină pentru servicii de transport. În plus, eu și Gilbert eram niște huidume amândoi. S-au gândit probabil că suntem copoi. Nu conta. Noi clefăiam și pândeam.

Nu-nsemna că am fi avut habar ce căutam acolo. Minna ne trimisese fără să explice motivul, ceea ce era destul de obișnuit, deși nu același lucru se putea spune despre adresă. În general, comisioanele de la Minna Agency ne țineau țințuiți în Brooklyn, arareori mai departe de Court Street, de fapt. Carroll Gardens și Cobble Hill formau împreună un fel de tablă de joc cu linii încrucișate, simbolizând alianțele și inamicițiile lui Frank Minna, iar eu, Gil Coney și ceilalți agenți eram jetoanele – ca niște piese de Monopoly, mă gândeam eu uneori, automobile și terrieri din plumb (nu jobene, categoric) – care erau mutate pe tabla aceea de joc. Aici, în Upper East Side, trecuserăm dincolo de harta noastră obișnuită, *Automobilul și Terrierul* în Candyland – sau poate în birou cu colonelul Mustard¹.

— Ce scrie acolo? a zis Coney, împungând aerul cu bărbia lui slinoasă înspre intrarea în vilă.

M-am uitat și eu.

Yorkville Zendo, am citit pe plăcuța de bronz de pe ușă, iar mintea mea înfierbântată a procesat cuvintele și a

¹ Aluzie la jocurile de societate *Monopoly*, *Candyland* și *Cluedo*.

zăbovit cu interes asupra celui mai ciudat. „Mănâncă-mă, Zendo!” am mormăit eu printre dinții încleștați.

Gilbert a crezut, foarte just, că era reacția mea tipică de a mă arăta consternat în fața lucrurilor nefamiliare.

— Mda, chiar așa, ce-i cu *Zendo* ăsta? Ce înseamnă de fapt?

— Poate vine de la „Zen”, am zis eu.

— Nu știi ce-i aia.

— Zen, ca în budism, am spus eu. Mastru Zen, haide că știi.

— Mastru Zen?

— Haide, măi, ca maestrul kung-fu.

— Hmpff, a pufnit Coney.

Și așa, după această scurtă cotitură spre investigație, ne-am reluat mulțumiți mestecatul. Bineînțeles, la capătul oricărei conversații, mintea mea fremăta, reeditând cel puțin o variantă domoală a talmeș-balmeșului tipic ecologic: *Nu știu de Zendo, Zung Fu tip Ken, Mastru Feng Shui, Nemernic Fungo, Masturbare Zen, Mănâncă-mă!* Dar nu era nevoie de verbalizare, nu acum, nu când aveam atâția hamburgeri White Castle pe care trebuia să-i deșurubez, să-i inspectez și să-i devorez. Eu eram la al treilea. Mi l-am potrivit în gură, după care am ridicat privirea spre ușa de la numărul 109, smucind din cap, ca și cum clădirea s-ar fi năpus-tit dintr-odată la mine. Lui Coney și celorlalți angajați de la Minna Agency le plăcea să facă echipă cu mine la acțiuni de supraveghere, întrucât comportamentul meu compulsiv mă forța să casc ochii la locul sau obiectivul vizat, cam la fiecare treizeci de secunde, scutindu-i astfel pe ei de osteneala de a-și suci gâtul mereu. O logică similară explica și popularitatea mea la partidele de ascultare a telefoanelor – suficient să-mi dai o listă de cuvinte-declanșator la care să ciulesc urechile într-o conversație, și nici că mă mai

gândesc la altceva, sărind efectiv ca ars dacă aud și cea mai vagă aluzie la vreuna dintre acele vocabule, în timp ce, invariabil, aceeași sarcină îi făcea pe toți ceilalți să adoarmă ca niște îngerași. În timp ce mestecam al treilea hamburger și monitorizam intrarea în Yorkville Zendo unde nu se întâmpla nimic, mâinile mele pipăiau frenetic punga de hârtie cu hamburgeri, numărând ca să mă asigur că îmi mai rămâneau încă trei. Cumpărasem o pungă cu doisprezece hamburgeri, iar Coney nu numai că știa că era obligatoriu să îmi primesc porția de șase bucăți, dar în plus știa că îmi face plăcere și îmi gâdilă instinctele obsesiv-compulsive de om cu sindromul Tourette, dacă are grijă ca numărul meu să fie identic cu al lui. Gilbert Coney era o matahală de om cu o inimă de aur, presupun. Sau poate era doar un individ educabil. Ticurile și obsesiile mele îi amuzau mereu pe ceilalți acoliți ai lui Minna, dar îi și uzau, făcându-i straniu de supuși și servili.

O femeie a cotit de pe trotuar pe aleea casei dintre blocuri și s-a dus la ușa de la intrare. Brunetă, păr scurt, ochelari pătrăuși, asta a fost tot ceea ce-am putut vedea, înainte de a ajunge cu spatele spre noi. Purta o scurtă din stofă bleumarin. Cărlionți de păr negru la ceafă, sub o tunsoare băiețească. Douăzeci și cinci de ani poate, sau poate optsprezece.

- Încearcă să intre, a zis Coney.
- Uite, are cheie, am spus eu.
- Ce vrea Frank să facem?
- Doar să urmărim. Notează. Cât e ceasul?

Coney a mototolit o hârtie de ambalaj de la alt hamburger și a arătat spre compartimentul de mănuși. „Notează tu. E șase și patruzeci și cinci de minute.”

Am apăsat pe capac – încuietorea de plastic s-a deschis cu un clic cavernos delicios, pe care știam că voi vrea să îl repet, cel puțin aproximativ – și în compartiment am găsit carnețelul. FATĂ, am scris eu, după care am tăiat. FEMEIE, PĂR, OCHELARI, CHEIE. 6:45. Însemnările erau pentru mine, din moment ce trebuia doar să fiu în stare să îi raportez verbal lui Minna. Și asta numai dacă era cazul. Din câte îl cunoșteam eu, era posibil să ne fi trimis aici ca să speriem pe careva, sau să așteptăm vreo livrare. Am lăsat carnețelul lângă hamburgeri pe scaun, între noi, și am pocnit cu palma în ușa compartimentului de mănuși, închizându-l la loc, după care am mai tras încă șase lovituri cu palma în același loc ca să-mi aerisesc presiunea din creier, reproducând bufnitura surdă care îmi plăcuse. Șase era un număr norocos în seara asta, șase hamburgeri, șase și patruzeci și cinci. Așa că și șase lovituri cu palma.

*

Pentru mine, a număra, a atinge obiecte și a repeta cuvinte reprezintă toate aceeași activitate. De fapt, sindromul Tourette nu înseamnă decât o viață întreagă de ordonare. Lumea (sau mintea mea – totuna) mă desemnează pe mine *ea*, iarăși și iarăși mereu. Așa că ordonez la loc.

Ar putea *ea* să facă altfel? Dacă ați fost vreodată *ea*, cunoașteți răspunsul.

*

— Băieți, s-a auzit glasul de-afară, dinspre partea carosabilă a străzii, făcându-ne să tresărim pe mine și pe Coney.

— Frank, am spus eu.

Era Minna. Din cauza vântului, își ridicase gulerul de la trenci, fără să-și acopere însă complet grimasa obrazului nebărbierit amintind de Robert Ryan în *Hoarda sălbatică*. Vârând capul între umeri, s-a aplecat până la nivelul geamului de lângă mine, ca și cum nu ar fi vrut să fie văzut din Yorkville Zendo. Scârțâind și legănându-se ca niște căluți de lemn, cârduri de taxiuri treceau peste groapa de pe strada din spatele lui. Am coborât geamul rotind manivela, după care, cu o mișcare compulsivă, am întins mâna și l-am mângâiat pe umărul stâng, un gest uzual pe care nu se sinchisise să îl bage în seamă – de cât timp? Hai să zicem că se făcuseră cincisprezece ani acum, de când am început să manifest această nevoie imperioasă, la vârsta de treisprezece ani, și am întins mâna să îl mângâi pe umărul gecii de piele pe care o purta pe vremea când era un derbedeu de douăzeci și cinci de ani. Cincisprezece ani în care îl mângâiasem și îl bătusem ușor cu palma pe umăr – dacă Frank Minna ar fi o statuie, și nu un bărbat în carne și oase, aș fi reușit să lustruiesc locul acela de pe umărul lui făcându-l să sclipească, la fel cum cârduri nesfârșite de turiști tocesc, tot atingându-le, nasurile și degetele martirilor de bronz din bisericile italienești.

— Ce-i cu tine aici? a zis Coney.

Știa că era pesemne ceva important dacă Minna se deplasase până aici, și mai ales pe cont propriu, când ar fi putut foarte bine să ne pună pe noi să trecem să-l luăm de undeva. Se întâmpla ceva complicat, și – surpriză! – noi, trepădușii, eram iarăși ținuți în ceață.

Am murmurat pe mutește printre buzele strânse: *Supraveghere, priveghere, păzea Zendo*.

Stăpânii vegherii.

— Dă-mi o țigară, a spus Minna.

Coney s-a aplecat peste mine cu un pachet de Malls, din care o țigară ieșea afară cam cu doi centimetri, pentru ca șeful s-o poată apuca mai ușor. Minna a băgat țigara în gură și și-a aprins-o, încruntându-se concentrat, ferind flacăra brichetei cu colțul ridicat al gulerului. A tras fumul în piept, după care l-a suflat afară în spațiul nostru din mașină. „OK, fiți atenți”, a zis el, de parcă n-am fi pândit deja fiecare cuvânt de pe buzele lui.

Oameni-ai-lui-Minna până în măduva oaselor.

— Eu intru în casă, a zis el, mijind ochii la Zendo. O să mă țărâie dinăuntru. Voi lăsa ușa larg deschisă. Vreau ca tu – a mișcat din cap spre Coney – să înșfaci ușa, să intri, dar doar să intri și să aștepti acolo, la picioarele scării.

— Dar dacă îți vor ieși în întâmpinare? a zis Coney.

— Fă-ți griji pentru asta dacă se va întâmpla așa, i-a retezat-o Minna.

— Bine, dar dacă...

Minna a fluturat din mână, făcându-l să tacă înainte de a-și fi terminat fraza. Efectiv, Coney orbecăia să priceapă care era rolul lui, dar se părea că zelul acesta nu era bine primit.

— Lionel..., a început Minna să spună.

*

Lionel, numele meu. Așa cum îl pronunțau Frank și Oamenii-lui-Minna, rima cu *vinyl*. Lionel Essrog. *Line-all*.¹ De ce nu și:

Liabile Guesscog.

¹ Prin omofonie cu „Lionel”, prenumele personajului devine *Line-all* („Aliniază-tot”), făcând aluzie la patologia sindromului Tourette.

Și așa mai departe.

Numele meu mic a fost carameaua verbală originală, de care trăseseș și întinseseș, până ajunsese sub formă de fire subțiri ca niște filamente, zăcând acum peste tot pe pardoseala camerei cu ecou care era țeasta mea. După atâta mestecat, se fleșcăise și își pierduse toată savoarea.

*

— Uite, ține, a zis Minna, lăsând să-mi cadă în poală un radioreceptor și niște căști, după care, bătându-se cu palma pe buzunarul de la piept, a mai adăugat: „Sunt conectat. Ies eu viu și teafăr de-acolo. Să ciulești bine urechile. Dacă o să zic, ăăă, «Nu fac eu asta, nici să știu că mor», te dai jos din mașină și bați la ușa aia, Gilbert îți dă drumul înăuntru, vă năpustiți amândoi sus pe scări și veniți repede după mine, s-a-nțeles?”

Mănâncă-mă, jeg-nemernic mi s-a dislocat aproape din gură, în febra emoției, dar am inspirat brusc și mi-am înghițit cuvintele, fără să mai spun nimic.

— Suntem fără, a zis Coney.

— Fără ce? a spus Minna.

— Fără jucărie, n-am nicio jucărie la mine.

— *Jucărie!* Nu te mai prosti, spune *revolver*, Gilbert.

— Fără revolver, Frank.

— Exact pe asta contez. Așa reușesc să dorm eu noaptea, bagă la cap. Fiindcă știu că nu purtați armă. N-aveți voi treabă, tolocacilor, să urcați scara aia, după mine, nici măcar cu vreo agrafă de păr, cu vreo muzicuță în mână, darămite cu vreun revolver. Clar?! Am eu revolver, ajunge. Treaba voastră este doar să apăreți acolo.

— Scuze, Frank.

— Nici măcar cu vreun trabuc neaprinș, cu vreo amărâtă de aripioară de pui.

— Scuze, Frank.

— Tu doar să-ți faci urechile pâlnie. Dacă mă auzi că spun, ăăă, „Trebuie să mă duc întâi la baie”, asta înseamnă că ieșim din casă. Îl iei pe Gilbert, vă suiți în mașină, vă pregătiți de urmărire. Ai băgat la cap?

Băgat, băgat, BAGĂ! spunea mintea mea. *Rață, rață, rață, GÂSCĂ!*

— Nici să mor, dau buzna în Zendo, a fost ceea ce am rostit cu glas tare. Mă duc la baie, pornesc mașina.

— Genial, Dihanie, a zis Minna.

M-a ciupit de obraz, pe urmă a azvârlit țigara în spate, pe stradă, unde chiștocul s-a rostogolit, improșcând cu scânteii. Avea ochii pironiți în depărtare.

Coney a coborât din mașină, iar eu m-am tras imediat pe scaunul șoferului. Minna a lovit cu palma în capotă o singură dată, ca și cum ar fi bătut ușor pe cap un câine după comanda „șezi”, pe urmă a trecut iute prin dreptul barei de protecție din față, a ridicat un deget ca să îl oprească pe Coney, a traversat trotuarul până la ușa casei de la numărul 109 și a apăsât pe soneria de sub plăcuța Zendo. Coney s-a rezemat de mașină, așteptând. Eu mi-am pus căștile, am prins clar zgomotul pantofului cu care Minna râcăia intenționat pe asfalt, pentru ca eu să îmi pot da seama că legătura radio dintre noi funcționa. Când am ridicat privirea, am văzut că portarul de la măgăoaia din dreapta se uita la noi, fără să facă însă altceva decât să ne urmărească din ochi. Am auzit zbârnâitul soneriei, atât *live*, cât și prin radioreceptor. Minna a intrat în casă, deschizând ușa larg de tot.